

Sotin - Srednje polje, probna arheološka istraživanja 2008. g.

Sotin – Srednje polje, Archaeological Trial Excavations in 2008

Daria Ložnjak Dizdar
Mato Ilkić
Mirela Hutinec

Primljeno/Received: 31. 03. 2009.
Prihvaćeno/Accepted: 15. 05. 2009.

Nakon terenskog pregleda područja Sotina tijekom listopada i studenog poduzeta su probna arheološka iskopavanja radi utvrđivanja odnosa između željeznodobnog naselja i groblja i definiranja sjeverne i istočne granice istoga groblja. Istražena su četiri paljevinska groba daljske grupe kao i periferni objekti istovremenog naselja te eneolitičkog i srednjovjekovnog naselja. Probnim iskopavanjima naznačena je moguća istočna granica groblja i potvrđeno je postojanje jarka oko željeznodobnog naselja na Srednjem polju.

Ključne riječi: Sotin, Podunavlje, probno iskopavanje, naselje, groblje, eneolitik, kasno brončano doba, željezno doba, daljska grupa

Key words: Sotin, Danube Region, trial excavation, settlement, cemetery, Eneolithic, Late Bronze Age, Iron Age, Dalj group

U razdoblju od 27. listopada do 12. studenog 2008. provedena su probna arheološka istraživanja u Sotinu na položaju Srednje polje.¹ Istraživanja su poduzeta nakon terenskog pregleda u travnju 2008. godine, s ciljem utvrđivanja područja rasprostiranja željeznodobnoga groblja kao i odnosa prema istodobnom naselju.

Položaj groblja poznat je iz zaštitnih arheoloških istraživanja koje je provodio A. Dorn sedamdesetih godina 20. st. prilikom izgradnje nogometnog igrališta (Dorn 1976, 12; Ilkić 1999, karta 1). Taj položaj je poznat pod imenom Vašarište.

Na jugoistočnom dijelu Srednjeg polja (Vašarište), otvorene su dvije sonde (sonda 1 i 3) ukupne površine 289 m² sjeverno od nogometnog igrališta, dok je na središnjem dijelu Srednjeg polja istražena sonda 2 površine 186 m².

Sonde 1 i 3 nalaze se na k. č. 1471 u vlasništvu Grada Vukovara.² Pri iskopavanjima utvrđen je recentni sloj humusa i predlesni sloj od smeđe rahle zemlje. U sondi 1 naišlo se na tri recentne jame iz 20. st. te okrugle ukope, vjerojatno za voćke ili stari vinograd. U sjeverozapadnom dijelu sonde istražen je bogati paljevinski grob daljske grupe (sl. 1.) ukopan u predlesni sloj. U istočnom dijelu sonde 1 nije bilo nalaza, što može ukazivati na istočnu granicu daljskog groblja na tom položaju. Sonda 3 bila je položena sjeverno od sonde 1 i ima istu stratigrafsku situaciju kao i sonda 1. U njoj je uočen recentni ukop za vodovod (SJ 53/54) koji je znatno oštetiо paljevinski grob 2 (sl. 2.). Uz grob 2 nalazio se grob 3, oštećen antičkim ukopom

te dječji grob 4. Na položaju Vašarište u sondama 1 i 3 istražena su ukupno četiri paljevinska groba daljske grupe. Grobovi su sadržavali lonce u funkciji urne sa spaljenim kostima te keramičke posude u kojima su bili priloženi hrana i piće. Među spaljenim kostima bilo je brončanih predmeta koji su gorjeli u vatri zajedno s pokojnikom, a bili su dio njegove/njezine svakodnevnice nošnje. Grobovi se mogu datirati u vrijeme od 9. do početka 7. st. pr. Kr.

Na središnjem dijelu Srednjeg polja otvorena je sonda 2 veličine 63 x 3 m i orijentacije sjever-jug, koja dijagonalno presijeka k. č. 453 u vlasništvu Petra Ivančića. Sandom 2 namjeravala se utvrditi sjeverna granica groblja daljske grupe kao i udaljenost groblja od istovremenog naselja koje se nalazi na sjevernom dijelu Srednjeg polja. Oranica se intenzivno obrađuje pa je dio nalaza dospio na površinu. Istraživanjima je izdvojen orači sloj humusa te ispod njega les u kojem su prepoznate zapune ukopanih objekata iz vremena srednjeg vijeka, željeznog i bakrenog doba. U sjevernom dijelu sonde 2 pronađen je jarak koji se nalazio s južne strane željeznodobnog naselja, a njegova širina iznosila je 16 m.

Iz razdoblja eneolitika pronađene su dvije jame badenske kulture (SJ 7/48, SJ 12/65), iz razdoblja željeznog doba jedna jama daljske grupe (SJ 16/72) te dvije jame i jedan stup (SJ 45/62) iz razdoblja prapovijesti, kojima se ne može odrediti uža kulturna pripadnost (SJ 43/77, SJ 93/95). Vremenu antike pripisuje se naplavinski sloj SJ 52 koji je zapunjavao prirodnu depresiju koja se nalazila iznad prapovijesnog jarka. Iz istog razdoblja još su SJ 91/92, sloj SJ 96, SJ 89. Iz vremena ranog srednjeg vijeka uočen je rov SJ 79 sa zapunama SJ 46, 61, 21 (sl. 3), jama SJ 82/83, rov SJ 69/70, poluukopani objekti trapezastog oblika ili „hambari“ SJ 14/71, SJ 18/73 te stup SJ 67/68.

Probim arheološkim istraživanjima na području Srednjeg polja u Sotinu naznačeni su neki odgovori na pitanja o infrastrukturi naselja, o odnosu naselja i groblja iz stari-

1 Istraživanja je proveo Institut za arheologiju (mr. sc. Daria Ložnjak Dizdar) u suradnji s Gradskim muzejom Vukovar (Mirela Hutinec, dipl. arheolog) i Odjelom za arheologiju Sveučilišta u Zadru (dr. sc. Mato Ilkić) prema dozvoli Uprave za zaštitu kulturne baštine Konzervatorskog odjela u Vukovaru, klasa: UP-I*-612-08/08-08/19, URBR: 532-04-23/01-08-04. Probna iskopavanja financirana su putem projekta Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH *Razvoj i mobilnost protopovijesnih zajednica na tlu kontinentalne Hrvatske* (197-1970685-0711), voditelja dr. sc. Marka Dizdara.

2 Ovom prilikom zahvaljujemo Gradskom poglavarstvu Vukovara i vlasniku k. č. 453 na Srednjem polju Petru Ivančiću na susretljivosti prilikom probnih arheoloških iskopavanja.

Sl. 1. Sotin-Srednje polje (Vašarište), grob 1 (foto: M. Vojtek)

Fig. 1 Sotin-Srednje polje (Vašarište), grave 1 (photo: M. Vojtek)

jeg željeznog doba i o istočnoj granici istog groblja. Može se zaključiti kako je naselje na Srednjem polju, koje je zasad poznato samo iz površinskih nalaza, imalo utvrđen dio (jarak) na najpristupačnijem južnom dijelu. Na sjevernoj strani je strma i visoka padina prema Dunavu, a s istoka i zapada se nalaze surdugi. Prema površinskim nalazima s uzvišenog dijela naselja može se zaključiti kako je ovaj plato nad Dunavom bio naseljen u eneolitičkom, kasnobrončanodobnom i tijekom čitavog razdoblja željeznog doba. Uočeno je da se i južno od jarka nalaze objekti iz istog vremena (badenska kultura, daljska grupa), kada se živjelo i na platou, a kako je riječ o jamama i stupovima, može se raditi o perifernim objektima vezanim uz gospodarstvo. Na nižem dijelu (sonda 2) postojalo je i naselje u vrijeme ranog srednjeg vijeka koje je isto imalo jarak, čija funkcija zbog male otkopne površine nije razjašnjena. Uočeno je da se u dužini od 60-ak metara od naselja ne nalazi istovremeno groblje, što razjašnjavaju periferni objekti iz života naselja. Sjevernu granicu groblja treba tražiti južnije od naselja. Sondom 1 i 3 u Sotinu naznačena je moguća istočna granica groblja željeznodobnog naselja na Srednjem polju. Uočeni su grobovi iz razdoblja II. i III.a faze daljske grupe prema C. Metzner-Nebelsick (Metzner-Nebelsick 2002, 179, Abb. 78). Grobovi se nalaze na području današnjeg sela Sotin i izravno su ugroženi gradnjom i komunalnim radovima.

Sl. 2. Sotin-Srednje polje (Vašarište), grob 2 (foto: D. Strešnjak)

Fig. 1 Sotin-Srednje polje (Vašarište), grave 1 (photo: D. Strešnjak)

Sl. 3. Sotin-Srednje polje, zapadni profil srednjovjekovnog rova SJ 79 (foto: M. Vojtek)

Fig. 3 Sotin-Srednje polje, western profile of the medieval ditch SU 79 (photo: M. Vojtek)

Literatura

- Dorn, A., 1976., Iz arheološke zbirke Gradskog muzeja u Vukovaru, Glasnik muzejskog društva Slavonije i Baranje 30, Vukovar, 12-14.
- Ilkić, M., 1999., *Hrvatsko Podunavlje u željeznom razdoblju – posljednje tisućljeće prije Krista*, Zadar, magistarski rad.
- Metzner-Nebelsick, C., 2002., *Der «Thrako-Kimmerische» Formenkreis aus der Sicht der Urnenfelder- und Hallstattzeit im südöstlichen Pannonien*, Vorgeschichtliche Forschungen Band 23, Verlag Marie Leidorf GmbH, Rahden/Westf.

Summary

The archaeological trial excavations in Srednje polje in Sotin suggested some answers to questions on the settlement's infrastructure, on the relationship between the settlement and the Early Iron Age cemetery, and the cemetery's eastern boundary. It can be concluded that the Srednje polje settlement, presently known

only from surface finds, once had a fortified part (a ditch) at the most easily accessible southern point. On the northern side, there is a steep and high slope towards the Danube, with ravines from the east and west. Surface finds from the elevated part of the settlement suggest that the plateau above the Danube was inhabited in the Eneolithic, the Late Bronze Age and the entire Iron Age. There were also simultaneous structures (Baden culture, Dalj group) observed south of the ditch, from the period when the plateau was inhabited as well; as these are pits and pillars, they may also have been peripheral structures associated with farming or industry. At the lower part (trial trench 2) there was also a settlement in the Early Middle Ages, which also had a ditch, but its function has not been clarified due to a small dig surface. It was noted that at a length of approximately 60 metres from the settlement there is no synchronous cemetery, which explains the peripheral structures from the settlement. The northern boundary of the cemetery needs to be examined farther south of the settlement. The trial trenches 1 and 3 in Sotin indicate a possible eastern boundary of the cemetery of the Iron Age settlement in Srednje polje. Graves from stages II and IIIa of the Dalj Group according to C. Metzner-Nebelsick (Metzner-Nebelsick 2002, 179, Abb. 78) were identified as well. The graves are situated in the territory of the present village of Sotin and are directly endangered by construction and utility works.